

बमी दस्त भगवतो अरहतो सम्बा दम्बुदरम

बुद्धधर्म सम्बन्धी नेपालको
एक मात्र मासिक पत्रिका

अनाला-पुन्ही

वार्षिक रु. १५/- प्रति रु. २/-

आनन्द भूमि

THE ANANDA BHOOOMI

(The only Buddhist Monthly Magazine of Nepal)

इड सम्बत् २५२६

नेपाल सम्ब. ११०३

वर्ष १०

— कागुल शूचिमा

— अनाला

वंक ११

विकल सम्बत् २०३९

1983 A. D.

Vol. 10

फागुन

— February

No. 11

“आनन्दभूमि” को नियम—

- (१) “आनन्दभूमि” आनन्दकुटी विहार गुठीद्वारा प्रकाशित हुने नेपालको एकमात्र बुद्धधर्म सम्बन्धी मासिक पत्रिका हो । यो प्रत्येक पूर्णमासिक दिनमा निस्कनेछ । यसको आजीवन ग्राहक शुल्क रु. १५०।— र वार्षिक ग्राहक शुल्क रु. १५।— मात्र छ । जुनसुकै महीनामा पनि ग्राहक बम्ब सकिन्छ । वार्षिक—ग्राहकलाई पूरा १२ वटा अंक प्राप्त हुनेछ । एक प्रतिको रु. २।—
- (२) यसमा बुद्ध धर्मसँग सम्बन्धित विषय छापिनेछ ।
- (३) लेखकद्वारा प्रकट भएको कुनै पनि विचारमा लेखको उत्तरदायित्व लेखक नै हुनेछ । सम्पादक—मण्डल हुनेछैन ।
- (४) लेखकले नेपाली, नेपालभाषा र अंग्रेजीमध्ये कुनै पनि भाषामा लेख पठाउन सक्नुहुन्छ र पठाइएका लेख फिर्ता पठाउने व्यवस्था गर्न नसकिने भएकोले लेखको प्रतिलिपि आफूसँग राखी पठाउन अनुरोध छ ।
- (५) लेख पठाउँदा र पूरा साइजको कागजमा एकपटि मात्र लेखेर पठाउनु पर्नेछ ।
- (६) ग्राहक शुल्क, विज्ञापन तथा प्रवन्ध सम्बन्धी पत्र व्यवस्थापकको नाउँमा पठाउनुहोला । पत्र व्यवहार गर्दा आपनो ग्राहक संख्या तथा नाम ठेगाना राम्ररी लेखिएको हुनु जरूरी छ । ठेगाना हेरफेर हुने भएमा एक महीना अगावै व्यवस्थापकलाई सूचना दिनुहोला । पत्रिका समयमा नपुगे सूचना दिने कृपा गर्नुहोला ।
- (७) कुनै पनि लेख प्रकाश गर्ने वा नगर्ने अधिकार सम्पादकमै रहनेछ ।

आनन्दभूमि कार्यालय, आनन्दकुटी, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

विषय - सूचि

बुद्ध वचन	१
भगवान्को उपोसथ पवारणा	२
धर्म: के, कस्तो, किन र कसरी ?	३
आ. कु. विद्यापीठलाई फर्केर हेर्दा	६
विश्वास दिलाइदेउ बुद्ध !	८
पाली—नेपाली शब्दकाष	१०
बस्तो पनि हुँदोरहेछ	१०
सम्पादकलाई चिट्ठी	११
श्री राजमान उपासक न मंत ?	१३
मनूया शत्रु मनू	१५
छि स्यूला थे ?	१५
सम्पादकीय	१६
बौद्धगतिविधि	२०

ओमप्रणदु भूमिका

श्रवान सम्पादक
भिक्षु अश्वघोष

सम्पादक
भिक्षु कुमार काशय
सुवर्ण शाक्य
प्रकाश बज्राचार्य

ब्यवस्थापक
भिक्षु महानाम

प्रकाशक
आनन्दकुटी विहार गुरुठी
स्वयम्भू, काठमाडौं
फोन: १४४२०

महाबग-विनयपिटकबाट ।—

“चरथ भिक्खुवे वारिकं बहुजन हिताय
बहुजन सुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय
सुखाय देवमनुस्सानं । देसेथ भिक्खुवे धर्मं
आदिकल्याणं मज्जेकल्याणं परियोसान
कल्याणं सात्थं सव्यञ्जनं केवलं परिपुणं
परिसुद्धं ब्रह्मचरियं पकासेथ ।”

★ ★ ★

भिक्षुहरू ! बहुजन हितको लागि बहुजन
मुखको लागि, विश्वमाथि दयाको लागि, देव र
मनुष्यहरूको हित, सुख र कामको लागि संचार
गर । भिक्षुहरू ! आरम्भ, मध्य र अन्त्य समयसम्म
रुल्याण हुने धर्मको अर्थ र भाव सहित उपदेश
दिएर सम्पूर्ण परिशुद्ध ब्रह्मचर्य (धर्म) बो प्रब श
गर ।

तृष्णाले शोक उत्पन्न गराउँद्द, तृष्णाले भय उत्पन्न गराउँद्द, तृष्णाबाट मुक्त
हुनेलाई शोक हुँदेन । शोक नहुनेलाई भय बहाँबाट आउँद्द ?

भगवान्‌को उपोमथ पवारणा

— आवार्य मिक्षु अमृतानन्दद्वा रा सम्पादित
बुद्धकालीन श्रावकचरित्रबाट

एक समय श्रावस्तीस्थित पूर्वराम मृगारमाताको प्रासादमा पांचशय महान् भ्रह्मत भिक्षुहरूकासाथ भगवान् बस्तुभएको थियो^१ । त्यसबछत पूर्णिमाको उपोमथको दिनमा भिक्षुसङ्घद्वारा परिवृत्त भई भगवान् खुला ठाउंसा बस्तुमएको थियो । अनि चूपलागि बसेका भिक्षुहरूलाई भगवान्ले आमन्त्रण गर्नुभयो “मिक्षुहो ! तिमीहरूसंग म पवारणा गर्नु । यदि मेरो कायिक वा वाचिक कर्ममा कुनै दोष (गरहा) छ भने भन ।”

यस्तो भन्नुहुँदा आसनबाट उठी उत्तरासङ्ग एकांश पारी भगवान्संग वित्तिगरी आयुष्मान सारीपुत्रले भन्नुमयो “भन्ने ! हामी भगवान्‌को कायिक वा वाचिक कर्मलाई निन्दा (गरहा) गर्दैनौ । भन्ते ! भगवान् अनुत्तम मागको उत्पादक हुनुहुन्छ । भएको मार्गाई बनाइदिने हुनुहुन्छ र नबनाएको मार्ग बनाइदिने हुनुहुन्छ । तराई मार्गज, मार्गविद् तथा मार्ग-कोविद हुनुहुन्छ । भन्ते ! अहिले श्रावकहरू तपाई जानुमएको बाटोमा गइरहेका छन् । भन्ते ! म पनि भगवान्संग पवारणा गर्नु । यदि मेरो कायिक वा वाचिक कर्ममा कुनै दोष (गरहा) छ भने भन्नुहोस् ।”

‘सारिपुत्र ! तिचो कायिक वा वाचिक कर्मलाई म निन्दा (गरहा) गर्दिन । सारिपुत्र ! तिमी पण्डितह्रौ, महाप्रज्ञावानह्रौ, पृथुलप्रज्ञह्रौ, महाप्राज्ञह्रौ, जवनप्राज्ञह्रौ, तीक्ष्णप्राज्ञह्रौ, निवेदिपठियो ह्रौ । सारिपुत्र ! जस्तै चक्रवर्णी राजाको जेठो पुत्रले बाबुले प्रवर्तित चक्र सम्यक् रूपले अनुप्रवर्तन गर्नसक्छ त्यस्त तिमीले पनि मैले प्रवर्तन गरेको धर्मचक्र सम्यक् रूपले अनुप्रवर्तन गर्न सक्छौ ।”

“भन्ते ! यदि भगवान्ले मेरो कायिक वा वाचिक कर्मलाई निन्दा गर्नुहुन्न भने यी पांचशय भिक्षुहरूको कायिक वा वाचिक कर्ममा कुनै दोष छ भने भन्नुहोस् ।”

“सारिपुत्र ! यी पांचशय भिक्षुहरूको पनि म कुनै कायिक वा वाचिक कर्मलाई निन्दा गर्दिन (न गरहामि) । यी पांचशय भिक्षुहरूमध्येमा साठीजना भिक्षुहरू त्रेविद्य छन्, साठीजना भिक्षुहरू षड्मिज्ञ छन्, साठीजना भिक्षुहरू उभतोमार्गविमुक्त^२ छन् र अस्तुहरू प्रज्ञाविमुक्त^३ छन् ।”

अनि आसनबाट उठी उत्तरासङ्ग एकांश पारी हातजोरी आयुष्मान बङ्गीसले भगवान्संग वित्तिगरे-

१. स. नि. I. पृ. १९०: पवारणामुत्तं बङ्गीससयुत्तं; अ. क. I. पृ. २ ३.
२. अरुपावचर समाप्तिद्वारा रूपकायबाट विमुक्त अप्रमाणद्वारा नामकायबाट विमुक्ति । सं. नि. अ. क. I. पृ. २१५: पवारणमुत्तवर्णना ।
३. प्रज्ञाद्वारा मुक्त भएका त्रेविद्य नहुने क्षीणात्मवीहरू सं. नि. अ. क. I. पृ. २१५ ‘उभतोमार्गविमुक्त’ भन्ने शब्दको ब्याख्या अं. अ. क. II. पृ. ६९८: पुण्यमुत्तं, सत्तकनिपात, अनुसयवर्गोमा उल्लेख भएको छ ।

“भगवान् ! मलाई (केही) भन्न मनलाएँ ।”

“बङ्गोस ! भन, हुन्छ ।”

अनि आयुषमान् बङ्गीसले भगवान्को सन्मुख
सारूप्य गायाद्वारा स्तुति गर्नुभयो—

१. “प्रज्ञ वन्नरसे विशुद्धिथा, पिलखू पञ्चसता समागता ।

२. “चक्रवर्ती यथा राजा, अमच्चरिवारितो ।

समन्ता अनुपरियेति, सागरन्तं महि इमं ॥

३. “एवं विजितसङ्गामं, सत्थवाह अनुत्तरं ।

सावका पयित्वासन्ति, तेतिजा मच्चुहानियो ॥

४. “सद्वे भगवतो पुता, पलापेःय न विजज्ञति ।

तण्हासल्लस्त हन्तारं, वन्दे आदिच्चवन्धुन्ति ॥”

अर्थ —

१— “विशुद्धिका निमित्त संयोजन बन्धन चुंडि-
एका, दुःख नभएका तथा क्षीणाल्पकी पांचशय ऋषि
मिक्खुहरू एकत्रित भएका छन् ।

२-३ “जस्तै अमात्यहरू परिवृत चक्रवर्ती राजाले
सागरपर्यन्त चारंतिर विजय गर्नुन् त्यस्तै गरी संग्रामजित
साथंवाह अनुत्तर बुद्धसंग मृत्यु नभएका त्रिविदय थावकहरू
सत्संगत गर्नुन् ।

४— “यो मर्बे भगवान्का पुत्रहरू हुन् जसमा
दोंगियन छेन; तृष्णारूपी काँडा भाच्ने आदित्यबधुलाई
वन्दना छ ।”

(वर्ष १० अङ्कु ० को बाँकी)

धर्मः के, कस्तो, किन र कसरी ?

— दोलेन्द्र रत्न शावथ

स्वाडातो भगवता धर्मो सन्दिट्टिको अकालिको
एहिवस्तिको ओपनेयको पचचतं वेदितद्वा॑ बिज्ञुहिति ।

१. स्वाडातो — आदि मध्य र अन्तसम्म कल्याणकारी
हुन्छ । सच्चा धर्म यसरी देशना
गरेको हुनुपर्छ जसले धर्म पालकको
बिगत, वर्तमान र अनागत समयसम्म
पनि कल्याणकारी होस ।

२. सन्दिट्टिको — धर्मले यहींको यहीं फल दिन्छ ।
धर्मलाई होस् पूर्वक धारण र पालन
गरियो भने यही लोकमा फल दिने
हुनुपर्छ ।

३. अकालिको — धर्मले समय नवित्तदे फल दिन्छ ।
समयको हिसाव राख्दैन । धर्मचरण
गर्ने व्यक्तिलाई समय नवित्तदे फल

दिन्द्ध ! अहिले यो वर्तमान जीवनमा
केहो गर्न होइन मरे पछि स्वर्ग पुँयाउँछ
भन्ने कुस्त्याहट सच्चा धर्मले गर्दैन !

४. एहिपस्तिको—धर्मले आएर हेर भनी चुनौती दिन्द्ध !
आऊ र हेर भनी धर्मले हामीलाई
सदंब निमन्त्रणा गरिरहेको हुँद्ध !

५. ओपनयको—आयंबर्गलाई निर्वाणमा प्रतिष्ठित गर्न
धर्मपालकहरूलाई नैवसंज्ञानासंज्ञायतन
जस्तो अबस्थामा मात्र होइन कहिल्ये
दुःख पाउन नपर्ने दुःखमुक्तिमार्ग
(निर्वाण) प्राप्त गराउँद्ध !

६. पञ्चतं वेदितबो

बिज्जुहिती—विद्वत्बर्गले आफेले अध्ययन गरी
बिश्लेषण गरी, बुझी मात्र प्रहृण गर्ने
स्वतन्त्रता प्रदान गर्छ। सम्प्रदायमा
बीधिन बाध्य गर्दैन !

कसीमा घोट्दा जे परिणाम निस्कन्द्ध त्यसलाई
अमल गर्ने नगर्ने निराय विद्वत्बर्गले गर्नेछ ! तर हामी-
लाई परम्परा यति प्रिय भै सकेको छ कि सङ्गलेको
भेटिएमा पनि अन्धो प्रेमबश महादेवले सतीदेवीको लाश
बोकेर पताउता भौतारी हिँडेको हामी पनि बहुलटिपन
प्रदर्शन गर्दै हिडन उन्मुख छों र यथार्थ सत्यलाई साक्षात्कार
गरी वरत्र र परत्र सपार्नमा सागिन्ने कमै मात्र छों।
जस्तो बृढ हुनु, रोगी हुनु, मृत्यु हुनु व्यक्तिगत कुरा हुन्।
धर्म, धरमार्थ ज्ञान र निर्वाण पनि पुरे व्यक्तिगत कुरा
हुन्। अविल्ला कुरा जति सत्य छ र अनिवार्य छ
पष्ठिल्ला कुरा पनि त्यतिकं सत्य छ तो दुःख मुक्तिको
साधन अवश्य हुन् !

प्रचलित अर्थमा धर्मको आवश्यकता स्वर्गप्राप्तिको
आविधानिभूमि ! स्वर्वं स्वपानको खुड्किला धार्मिक

अनुष्ठान वा कर्मकाण्डलाई लिइन्द्ध ! शुद्धचित्त र सत्कर्म
विनाको अनुष्ठान धर्म हुन सबदेन ! यहि जीवनमा
अहिलेको अहिल्ये धर्मको फल पाउनुपर्छ ! अर्को जीवन-
लाई स्वीकार नगर्ने घनेरौं पाइन्द्धन् त्यसलाई एकछिन
परे राख्छौं। जसको वर्तमान जीवन सत्कर्मा बितेको छ
उसको यो जीवन त राम्ररो बित्ने भो भो उसको अनागत
जीवन पनि वर्तमान जीवनबाट प्रमावित नभै छोड्देन
किनभने कारण बनेपछि प्रभाव प्रकट भै हाल्छ !

सदाचारको फल सुखद र दुराचारको फल दुःखद
हुँद्ध नै। मानि निऊँ अकोध सदाचार हो, कोध
दुराचार हो ! तपाईँ कोधमा हुनुहुँद्ध, अगाडि भएको
मानिसलाई तपाईँ गाली गर्नुहुँद्ध त्यसको फल तुरुँहतै देखन
पाउनुहुनेछ ! कोधको फल कहिल्ये गतिलो देखिएको
छैन। अकोधले वा मंत्री करुणाले द्रवित भै गरेको
व्यवहारले आफू र आपनो सम्पर्कमा आउने दुर्वेलाई
शान्त र सुखी बनाउँद्ध। धर्मले यही मंत्री र करुणा
सिकाउँछ, अकोध गर्न सिकाउँछ र शान्ति र सुखसँग
जिउन सिकाउँछ !

धर्मको अन्तिम लक्ष्य चाहि निर्वाण (दुःख मुक्ति)
प्राप्ति हो। जन्म जन्मान्तरदेखि सञ्चित सत्कर्म त्याग र
प्रज्ञा नै उक्त लक्ष्य प्राप्तिको साधन बन्न जान्द्ध। यसको
विपरित जन्मजन्मान्तरको सञ्चित राग, द्वेष, कोध र
अहङ्कारले बशीभूत भएर अज्ञानतावश गरेको अकुशल
कमले नै हामीलाई निर्वाणपथबाट टाढा लैजान्द्धन्।
फलस्वरूप हामी जीवन धारण गरी भवसागरको भुमिरोमा
फन फन घुमिराउँद्धौं। जीवन धारण नै दुःख हो।
यसले जीवन धारण गरी कुन सुखको आशा राख्ने ?
जन्मेपछि बूढो हुने, रोगी हुने र मृत्यु भै हाल्छ। मन
परेको बस्तु, व्यक्ति वा स्थिति प्राप्त नहुनु र मन नपरेको
बस्तु व्यक्ति वा स्थिति प्राप्त हुनु पनि दुःख हो। त्यसले

भगवान् बुद्धले पनि चार आर्यसत्यलाई प्रतिपादन गरै । ती हुन्— (१) संसारमा दुःख दुःख छ— त्यो सत्य हो । (२) दुःखको कारण छ— त्यो पनि सत्य हो ! (३) दुःखलाई निरोध गर्न सकिन्छ— त्यो पनि सत्य हो । र (४) दुःख निरोध गर्ने मार्ग पनि छन्— त्यो पनि सत्य हो । भगवान् बुद्धले कुन मार्गले दुःख निरोध गर्न सकिन्छ त्यो पनि बताउनु भएको छ ! त्यसलाई आर्य अष्टांगिकमार्ग भन्दछन् । आठ मार्ग यस प्रकार छन्—

(१) सम्यक् दृष्टिः	प्रज्ञा
(२) सम्यक् सङ्कृत्य	
(३) सम्यक् वचन	शील
(४) सम्यक् कर्म	
(५) सम्यक् आत्मेविका	
(६) सम्यक् व्यायाम	समाधि
(७) सम्यक् स्मृति	
(८) सम्यक् समाधि	

यी मार्गको विश्लेषण र व्याख्या गर्दा एउटा तिगो पुस्तक तयार हुन सक्ने हुँदा यसको व्याख्या नगरी अगाडि बहन खोजेको छ ! जे होस् शील, समाधि र प्रज्ञा नै यस जीवनको मार्गदर्शक बन्नुपर्छ । यसले नै हामीलाई सम्यक् जीवन निर्वाह गर्न तिकाउन्छ ! यही नै धर्म हो ! मुख्यतया सबै वस्तु, व्यक्ति र स्थिति अनित्य छन्, परिवर्त्य छन् यसले यिनीहरूसंग टाँसिरहने स्वभाव दृढनुपर्छ ! ती वस्तु, व्यक्ति र स्थितिसंग टाँसिरहने

स्वभाव नै दुःख हुन् । कि त हामीले हेर्दैहिँ ती नाश भएर जान्छन् कि त उनीहरूको उपस्थितिमा हामी नै नाश भएर जान्छौं । हामीले आज जुन कुरालाई सुख ठानी रहेछौं, जुन कुरालाई पाउन मरिमेटिरहेछौं त्यो पनि कहीं सुख हो र ? त्यो त मृततृष्णा मात्र हुन् । त्यो त त्यो सुनको मृग जस्तै हो जसको पीछा श्रीरामले गरेये अन्तमा भेटाएये मारीच यक्षलाई । त्यो त तरबा-रको धारमा लट्पटिएको मह चाटनु जस्तै हो ! त्यो वास्तविक सुख नै भए सदा एक नाश सुख कारक हुनुपर्ने हो ! नित्य हुनुपर्ने हो । एकै छिन पछि त्यस सुख भनाउंदोले दुःखानुभूति दिइहाल्छ । तीतो औषधिमा लेप गरेको चिनी परलेर ग तीतो स्वाद दिए जस्तै भला त्यो तीतो औषधिले त अन्ततोगत्वा हामीलाई केही मात्रामा कल्याण गर्दा तर त्यस क्षणिक सुखले दुःखको कारण बनी हात्रो खोइरो मात्रै खल्ना ! सच्चा सुख त त्यो हो जुन सार्वकालिक (जुनसुकेवेला पनि उस्तै सुख लिई राख्ने) हुन्छ सार्वजनीन (जुनसुकै जात वा सम्प्रदायका मानिसलाई पनि उतिकै सुख दिइराख्ने) हुन्छ र सार्वदेशिक (विभिन्न भौगोलिक वातावरण भएको देश देशबरमा पनि उति नै सुख दिइराख्ने) हुन्छ ! त्यो सच्चा सुख हो जुन नित्य छ, अपरिवर्त्य छ र अक्षय छ । यही सुखको लागि नै हामीलाई धर्म चाहिएको हो ! खेलबाड्को लागि वा आडम्बरको लागि कदापि होइन ! त्यो अनन्त सुख निर्वाण हो जसको पछि पछि पुनः पुनः जन्म लिई दुःख बिसाउने टण्ठा फसाददेखि हामी मुक्त हुन सक्छौं ।

(क्रमशः)

आ. कु. विद्यापीठलाई फर्केर हेदा

— भू. पू. सुरक्षितक मिक्षु अश्वघोष

धेरे समय पछि केही कामले आनन्दकुटी विद्या-
पीठमा गएँ। भवन निर्माण र व्यवस्थामा धेरे परिवर्तन
भएको पाएँ।

सहसंस्थापक, शिक्षक र व्यवस्थापक श्री न्हुङ्गे-
बहादुर बज्राचार्यसंग भेटघाट भयो। वहाँले भन्नु
भयो—“मिक्षुहरू आनन्दकुटी विद्यापीठमा न बसेर
स्कूलको सञ्चालन र बौद्ध शिक्षा दिनु परेको छ किनभने
जुन उद्देश्य लिएर आनन्दकुटी विद्यापीठको स्थापना
भएको यियो त्यो उद्देश्य पूर्ति भएन। त्यसको विपरीत
दिशातिर गइरहेको छ।”

वहाँको कुरा सुन्दा मेरो मनमा केही कुरा उड्डयो।
आनन्दकुटी विहारम स्थापना भएकोले उक्त विद्यालयको
नाउँ आनन्दकुटी विद्यापीठ रहेको हो। संस्थापक मिक्षु
अमृतानन्द महास्थविरले त्यस विद्यापीठ चिरस्थायी होस्
भन्ने इच्छाले अवश्यक आर्थिक स्रोतको व्यवस्था गरी
आपनो कर्तव्य पूरा गर्नु भएको यियो। श्री न्हुङ्गेबहादुर
बज्राचार्यले शुरू देखि केही वर्षसम्म प्राफेले प्रधानअध्यापक
र व्यवस्थापकको काम सम्हाल्दै विद्यापीठलाई प्रगति
पथमा ल्याउनुभयो। पेसा मात्र भएर काम चल्दैन।
भवन निर्माण मात्र विकासको लक्षण भन्न सँकिदैन।

सहयोग र अनुराग भएको शिक्षक तथा कर्मचारी पनि
हुनु आवश्यक छ।

अब कुरा आयो मिक्षुहरूको। राष्ट्रिय शिक्षा
पद्धतिको योजना लागू भएर सरकारी नियन्त्रणमा रहेपछि
मिक्षुहरू विद्यापीठमै बसेर काम गर्ने कुरा वातावरण र
परिस्थितिले दिँदैन। मिक्षुहरूलाई कसंको अधिनमा
बसेर काम गर्ने उनीहरूको नियमले दिँदैन। बौद्ध देशमा
भए व्यवस्था मिलाउन सकिन्छ। यहाँ त्यो स्थिति छैन।
यो कुरा स्वयं यत पंक्तिका लेडक्काई द९९ वर्षसम्म
व्यवस्थापक पदमा रही काम गर्दा अनुभव भएको छ।
हुन त त्यसबबत आनन्दकुटी विद्यापीठमा मिक्षुहरूको
पर्याप्त अधिकार यियो। संस्थापक मिक्षु अमृतानन्द
महास्थविरको पनि पूर्ण प्रभुत्व यियो। नयाँ शिक्षा
लागू भए उप्रान्त आनन्दकुटी विद्यापीठ मिक्षुहरूको
प्रभुत्वबाट मुक्त भयो। अब केही पनि मिक्षुहरूलाई
अधिकार भएको कुरा देखन पाइँदैन।

सञ्चालक समिति फेरियो। व्यवस्थामा परिवर्तन
आयो। शिक्षकहरूको अनुहार बदलियो। विद्यार्थीहरूलाई
पर्याप्त स्वतन्त्रता मिल्यो।

२०११०२० सालदेखि ०२७१०२८ सालसम्म

येनकेन प्रकारेण बौद्ध शिक्षा विद्युत्यो । अहिले आएर आउँद्य ।"

नेतिकशिक्षा विषय पाठ्यक्रममा समावेश भएर पनि त्यस बौद्ध स्कूलमा बौद्ध शिक्षा समावेश नभएको दुःखको कुरा भएको छ । एक भिक्षुले नेतिक शिक्षा पढाउंदा बौद्ध शिक्षा पढाउनु नपर्ने व्यवस्था भएको सुन्नु पर्दा कसो कसो लाग्दछ । खल्लो पन अनुभव हुन्दै अनि मुखबाट निस्कन्द्र ढंगत भिक्षुहरूको अधिकार ?

असन्तोषको कुरालाई छोडेर "सन्तोषं परमं सुखं" भने जस्तै मेले मान्युपन्थो बौद्ध शिक्षा दिन नसके पनि कुनै हवसम्म आनन्दकुटी विद्यापीठको उद्देश्य कायमै नै रहेको छ ।

म २०२८ मालमा विद्यापीठको व्यवस्थापक पदबाट विदा निई आपनो बुद्ध धर्म प्रचारको काममा सुदूर पूर्व र पश्चिमका अञ्चल अञ्चलमा यात्रा गरे । कहि कहि आनन्दकुटी विद्यापीठमा पढेका विद्यार्थीहरूसंग भेटघाट हुन्दैयो । उनीहरू कुनै शिक्षक, कुनै प्रधान अध्यापक, कुनै इन्पेक्टर, कुनै सुक्षमाङ्ग भई काम गरिरहेका पिए । उनीहरूको मुखबाट निस्कने कुराहरू सुन्न पाउंदा गर्व लाग्दछ । त्यो के भने आनन्दकुटी विद्यापीठमा भिक्षुहरूका आध्ययमा बसेर शिक्षा हासिल गर्न पाएकोले अहिले पनि आनन्दको अनुभव भरहेको छ । त्यस विद्यापीठको देनले रात्रो फल भाग्ने पाइरहेको छ । अनुशासन र तालीम भनेको जीवनको प्रावधान बरदान हो, शोभा हो ।

एकचोटी दापचामा (नमो बुद्धको पूर्वतिर) बुद्ध धर्म प्रचार कार्यक्रममा गएको पिए । त्यहाँ एकजना युवक विनाश भावले कुरा गर्न आए । चिन्ने सक्ति, उसले नै परिचय दियो—'म आनन्दकुटी विद्यापीठमा तपाईंको सुरारिवेक्षक कालमा पढेको विद्यार्थी हुँ । अहिले सम्म आनन्दकुटीको विद्यार्थी जीवन सम्झिदा आनन्द

हालै खपासोमा बौद्ध कार्यक्रम लिएर गएको थिए । त्यहाँ पनि पुराना विद्यार्थीसंग भेट भयो । धेरै बेरसम्म पुरानो विद्यापीठको स्मरण सम्बन्धी कुराकानी भयो । त्यस भूतपूर्व विद्यार्थीले आपनो भनको कुरा पोखन थाल्यो—“आनन्दकुटीमा छोंदा नै भनमा प्रण गरेको पिए पढाई सकेर भविष्यमा प्रधान अध्यापक बन्ने छु । विद्यापीठको आशीर्वादले त्यो इच्छा साकार भयो । अब म प्रधान अध्यापक छु ।”

फेरि भन्न थाल्यो—“कहिले कहिले भन लाग्दै शहरमा गएर अर्कै काम गरेर पेसा कमाउँ अनि आनन्दकुटी विद्यापीठ सम्झना आउँद्य— त्यस्तो अनेतिक काम गरेर पेसा कमाउनु भन्दा प्रधान अध्यापकको काम गरी शिक्षा प्रचारको काममा लाग्नु नै बेश हुन्दै । आनन्दकुटीमा पढेर आएको केको लागि । अनेतिक काम नगर्नै शील ग्रहण गरी आएको ।”

“आनन्दकुटी विद्यापीठमा विहान विहान ‘बुद्ध शरणं गच्छामि’ आदि प्रार्थनाको आवाज कानमा आजसम्म गुञ्जिरहन्दै । कुमार भन्तेले स्नेहपूर्वक अगराली माया गर्ने र परीक्षामा पास होस भनी आशीर्वाद दिने चित्र कहिले पनि विसन सक्तिन ।” यस्तै कुरा धेरै भूनपूर्व विद्यार्थीहरूबाट सुन्न पाउंदा मलाई औधी औधी हर्ष र गर्व लाग्दछ । अनि महसूस हुन्दै आनन्दकुटी विद्यापीठमा बौद्ध शिक्षा दिन नसके पनि विद्यार्थीहरूमा बौद्ध संकारको छाप पर्नु आचरणमा रात्रो प्रभाव पर्नु पनि बुद्ध धर्म प्रचार नै हो । सुदूरका गाउँ गाउँमा भिक्षुहरू बुद्ध धर्म प्रचार गर्नको निमित्त जान नसकेतापनि आनन्दकुटीमा सुदूरका अञ्चलबाट विद्यार्थी पढेन आउँद्यन् । उनीहरूले भगवान् बुद्धको केही सन्देश लिई आ-प्रापनो गाउँमा गई केही न केही मात्रामा बुद्ध धर्मका सिद्धान्त अनुसरण गर्नुन् ।

कममा पनि भगवान् बुद्ध हात्रो नेपालमा अन्मेका महा-
पुरुष हुन् भन्ने प्रचार गर्छन् यो कम महत्वको कुरो
होइन ।

अकों कुरो आनन्दकुटी विद्यापीठ भिक्षुहरूको

तफँबाट स्थापना हुनु धर्मले दैश सेवा गरेको हुन्छ ।
सामाजिक सेवा नगरीकन धर्म प्रचार हुन सबतैन । तर
प्रधान अध्यापक लगायत शिक्षक र कर्मचारी, व्यवस्था-
पकहरूको सोचाइ र व्यवहार स्वच्छ नमएको खण्डमा
विद्यापीठको भविष्य उज्ज्वल होदेन । अस्तु ।

५

विश्वास दिलाइदेऊ बुद्ध !

— बी. एस. तण्डुकार

भनिदेऊ बुद्ध !

यो लोभ र पापमा भुलिएका
स्वार्थी मानवहरूलाई,
केहो छैन आपनो यो ससारमा
भन्ने विश्वास दिलाइदेऊ ।
यो पनि भन्न नविर्सिद्धि कि
यहाँ कति राजा, महाराजा
जन्मिए, मरिए
तिमीहरूले त आपनो भनी
केहो लगेन भन्ने

हामी त मात्र मानिस हों

हात्रो यहाँ के नै छ र
भन्ने विश्वासका ज्ञान दिलाइदेऊ ।

भनिदेऊ बुद्ध

यो लोभ र पाप भुलिएका
स्वार्थी मानवहरूलाई,
दुःखी, प्राणीहरूको सेवा गर्न सिक
पाप र धर्मको विश्वास गरी
दुःखी प्राणीहरूको आँसुमा जिउन सिक ।

भिक्षु अमृतानन्दका तीन थप कृति

बुद्ध धर्मका अमर आधार पालि त्रिपटकमध्येबाट शोध छोड र अदम्य प्रयासगरी सारस्थरूप जनजीवनमा
प्रभावकारीताका लागि सङ्कलन र सम्पादनगरी प्रकाशित गरिएका भिक्षु अमृतानन्द महास्थविरका तीनवटा
संग्रह सर्वसाधारणको समक्ष प्रस्तुत भएको छ —

- १) बुद्धकालीन श्रावकचरित, भाग २
- २) जातक संग्रह, भाग २
- ३) बुद्धकालीन महिला, भाग २

पालि - नेपाली - शब्दकोष

२- (शब्द - ५६ - ९९, अग)

अग - (पु) रुख, पर्वत ।

अगच्छ - गयो । (गच्छतिको अतीत)

अगति - (स्त्री.) नर्क, कुमारंसा जानु, पक्षपाती ।

अगद - (न) औषधि ।

अगरु - हलुका ।

अगमासि - (अ+गमु+ई) गयो (गच्छतिको अतीत)

अगमि - गयो ।

अगा - गयो, गयो रे ।

अगाध - अति गहिरो, शरण न भएको ।

अगार - घर निवास - स्थान ।

अगारिक - घर भएको, गृहस्थि ।

अगारक - सानो घर, निवास - स्थान ।

अगुत - सुरक्षा नभएको ।

अगोचर - अयोग्य ।

अगोपित - सुरक्षा न गरिएको ।

अगग - अग्र - श्रेष्ठ, टुप्पा, कुना, उत्तम ।

अगगकुलिक - श्रेष्ठ कुल, उत्तम कुल ।

अगगल - दरवाजाको पछाडी लगाउने ढण्डो ।

चुकुल ।

अगञ्च - श्रेष्ठ भनी स्वीकृत ।

अगाता - प्रवानता, अग्र, श्रेष्ठ, जेष्ठभाव

अगति - प्रधान, अग्र, श्रेष्ठ, जेष्ठ

अगदक्षिखण्य - दान दिन योग्य ।

अगगप्त - श्रेष्ठ पदमा आएका ।

अगगप्तसाद - उच्च तारकाले प्रभाव रहनु

अग्ग पुगल - श्रेष्ठ पुद्गल ।

अगगफल - सुरमा फलेका फल, श्रेष्ठविपाक, अहंफल ।

अगगमग - आर्यमार्ग, अहंत मार्ग ।

अगगमहेसी - (स्त्री) बडा महारानी ।

अगगसावक - अग्रश्रावक, प्रधान श्रावक ।

अग्गि - आगो ।

अग्गिक्खन्ध - ठूलो आगो, ज्वालामुर्खि ।

अग्गि परिचरण - आग्न पूजा ।

अग्गि पूजा - अग्निशाला, यज्ञ ।

अग्गिसखा - आगोको ज्वाला ।

अग्गिसाला - अग्निशाला ।

अग्गि - (पु) मोल, अतिथि सत्कार ।

अग्गक - बढो माल भएको ।

अग्गकारक - मूल्य निर्धारण गर्ने व्यक्ति ।

अग्गति - मोल पर्नु, सुयोग्य हुनु ।

अग्गनक - बढो मोल भएको ।

अग्गापनक - मूल्य निर्धारण गर्ने व्यक्ति ।

अग्गापनिय - मोल गर्नु पर्ने ।

अग्गिक - फूलमालाद्वारा सजाइएको रत्नभ ।

अग्गिय - मूल्य भएको, अतिथि सत्कार ।

(शास्त्रिको बाटो 'सत्य अटना')

यस्तो पनि हुँदोरहेछ

गर्मीको महीना थियो । एउटा अन्दाजी १५ वर्ष को केटोको हातमा रुँगमा फल्ने कांडादार घनुरा परेछ । त्यसले त्यसको केही भाग खाएछ । त्यसलाई गाँजाले झै लागेछ र मज्जा आएछ । त्यो केटाको स्वभाव अलि उच्चण्डके रहेछ । त्यसले त्यो वस्तुलाई मज्जाको कुरा भनी आपनो सुन्केरी भाउजूल ई दिई खानलाई आग्रह गरेछ । भाउजू चाहिले मुत्केरीको अवस्थामा भनी खाएन छ । त्यो लडको त्यो रात खाने नखाई सुतेछ र भोलिपल्ट ज्यादै अवेर गरी उठेछ । त्यसलाई ज्यादै मज्जाल ग्र्यो र भात खाई छरछिमेकका साथीभाइसंग खेल्न गएछ । त्यसले खाएको वस्तु लागू पदार्थ हो भन्ने कुरा पक्का भइसकेको थियो र मज्जा उडाउन त्यसले १०,१२ वर्षका ठिठाहूलाई मीठो छ भन्दै त्यो वस्तु बाँडदै खाउन थाल्यो । खाएको केहा बेर पछि खाने जति सबै लडकामध्ये कसंले बान्ता गरे, कोही बहुला झै जयाभावो चल्न लागे र कोही बेहाश पनि भए । टोलमा हङ्गामा मच्यो । एउटा लडका जसलाई खाऊ भन्दा पनि नखाएको थियो त्यसले सबै वृत्तान्त उकेलिदियो । रहस्य थाहा पाएर त्यो कुनै बीख नै हुनुपर्छ भनी सबै विषमस्थितिका लडकाहूलाई अस्पताल लगियो । विष यानै

प्रबन्ध गरियो ।

विष खाएको थाहा पाएर टोलका सबै-जना मिलेर त्यसलाई के खाएको ? किन खाएको भन्दा "मलाई मज्जा लायो ख्वाएँ, कसलाई केको वास्ता" भनी गजैर पूर्तिसाथ बस्यो । केटाको बहुनटीपत देखेर सबैले पुलिस बोलाए र त्यसलाई पकडाए । त्यो लडको पुलिसदेखि पनि कति डराएन । पुलिस खोज-तलाश र सजाँयको पक्षमा लागिसकेको थियो । लडकाको आमा र परिवारले आपना बच्चाको दोष अबुझेन र दोषमाथि भूल रवीकार गरी खमा मारन गए । अस्पतालमा रहेका केटाहूल-कहाँ पनि गई हेरबिचार गर्न गए । विषले लट्टुएका लडकाहूलका आमाबाबुले माफी दिनु चिनाय त्यो बच्चाको लागि बचाउने उपाय केही रहेन । विष खाएका केटाहूल केही सञ्चो हँदै आएको र छिमेकोले अनुनय विनय गरेको देखी सबैले माफी दिए । ती दोषीका परिवारले धोखा खाएका बच्चाहूल पूण्यपेण सुर्स्थितमा नआउन्जेल नै सेवा गरिराखे । बच्चाहूल निको भए, दोषी लडकालाई पुलिसले ढोडे । कुनै दुष्टना र रुगडा चर्कन पाएन । बातावरण शान्त भयो । सबै मिलियुली बस्नलागे ।

३५

सम्पादकलाई चिठी

श्रीमान सम्पादकज्यू,

वर्ष १० अङ्कु० मा प्रकाशित यस्तो पनि हुँदो रहेछको संदर्भमा लेस्न साहस गर्दछु । आशा छ मेरो विचार व्यक्तिगत हो ।

उक्त लेख यस्तो पवित्र पत्रिकामा छाप्न नहुने जस्तो मेरो विचार छ । कारण यस्तो समस्या नेपाल भरमा ६०% जस्तो छ । यो लेखले गर्दा ऊन प्रोत्साहन हुने सम्भावना छ । यस्तो लेख अश्विनील पत्रिकामा र उपन्यासमा प्रकाशित हुनु पर्ने । यसकारण मेरो विनम्र निवेदन छ कि यस्ता लेखहरू भविष्यमा न छापियोस् । यो लेखमा कथानक “श्रीमती” ले आत्महत्या गरेको भए जनता सचेत हुने थियो । अरु पछि ।

प्रयागराज जोशी

धनगढी

+

+

सम्पादकलाई चिठ्ठी प्रति

सम्पादकको मन्तव्य

जनगुनासो नै वास्तविक संशोधनका आधार हुन् । आनन्दभूमिलाई दोषबाट मुक्त गर्ने र प्रजातान्त्रिक आदर्शलाई पृष्ठ दिन ‘सम्पादकलाई चिठ्ठी’ एक स्थायीस्तम्भको रूपमा राखिएको छ । निराधार लाड्छना बाहेक अरु टिकाटिप्पणीलाई आनन्दभूमिले सकारेर यथावत् रूपमा प्रकाशमा ल्याउने गरेको छ । आनन्दभूमि वा सम्पादक—मण्डललाई मार्गदर्शनको रूपमा कसैले टोका टिप्पणी मात्र होइन कडासे कडा आलोचना

गरिएमा आनन्दभूमिले त्यसलाई स्वागत गरी अरु विशेषस्थान दिने गर्दछ ।

आत्मालोचना गर्नु पर्छ भन्ने धारणा आनन्दभूमिले लिएको छ । आत्मालोचना नगरिए पनि अरुबाट आएको आलोचना सहर्ष स्वीकार्नु पर्छ भन्ने सिद्धान्तलाई आनन्दभूमि सदा हृदयज्ञन गर्दछ । यसैले पाठकका गुनासाहरू निर्धनकपूर्वक प्रकाशित गर्ने दृसाहस गरिएको छ । पाठकको आफ्नो विचार जस्तै आनन्दभूमिको पनि आपनै राय हुने हुनाले ऊ जति सुन्छ उति भन्न पनि हिचकिचाउंदेन । आनन्दभूमि समाज-दर्शनलाई अंगाल्छ, बुद्धिप्रधानतालाई सकाढे अनि सुधारवादमा जोडिन्छ ।

रचनात्मक विराघ गर्नु बुद्धको प्रजातान्त्रिक सिद्धान्त हो । तस्य यस विषयमा पाठक होस् वा सम्पादक होस् दुर्बेलाई आनन्दभूमिले समेट्छ । बरू यस कुरामा भन्ने आनन्दभूमिले जोड दिएर भन्दछ कि अवतारवादलाई आनन्दभूमिले मान्देन किनकि बुद्धधर्म कुनै साम्प्रदायिक धर्म होइन । यसअघि वर्ष १० अङ्कु० १० मा हामीले ५ वटा चिठ्ठी एक पटक प्रकाशित गरेका थियो र अहिले एक पत्र प्रकाशित गरेका छौं । त्यसप्रति आपना मन्तव्य पाइन व्यक्त गर्दूँहो ।

(क) कुनै पनि धर्मलाई आनन्दभूमिले न अंगाल्छ न घृणा गर्छ । आनन्दभूमिको मूल उद्देश्य भगवान् बुद्धको मनुष्यको लागिको त्रिकालसत्य उपदेशलाई सबैले जानून् र अनुसरण गर्नु भन्ने रहेको छ । एउटै कुरालाई कसैले उपकारो र कसैले अनुपकारी भनी तर्क गर्नु कुनै पाप होइन । तर्क र विचारलाई मन्थन गरेर सही विचार पहिल्याउनु बुद्धिमान्को काम हो । शङ्का

४ त्यसको निवारणको लागि कसैको विचारभाव अगाडि प्रस्तुत गरिदिनु पत्रिकाको काम हो । बौद्धिक लेखको प्रकाशनले आनन्दभूमिले आक्षेप गरेको ठान्दैनन यसले बौद्ध उद्देश्यलाई प्रतिकूल गरेको नै ठान्दछ । कनकदीपजी ! शङ्का निवारणको लागि गर्नु भएको एक स्थानमा बस्ने सल्लाहको लागि धन्यवाद छ ।

(ब) धर्मको नाउंमा रुढी र अन्धविश्वासतिर लागिरहेछ भन्ने कसैले ठानेमा त्यसप्रतिको विचारमाव पोख्नु विचारको अधीनको कुरा हो । त्यस्तो विचार प्रकाशित पारिदिनु सुधारवादी पत्रिकाको मूलकत्त्वय हो । आलोचनालाई आनन्दभूमिले अवहेलना सम्झेको छैन । आजको युगमा सुधारात्मक लेख प्रकाशित गर्दा आनन्दभूमिले कसैको आक्षेप गरेको ठान्दैनन यसले बौद्ध उद्देश्यको प्रतिकूल गएको नै ठान्दछ । विचार पोखी-दिनु भएकोमा कनकदीपजी र दयारत्नजी-लाई धन्यवाद छ ।

(ग) आफ्नो विचार पठाउनु भएकोमा मान बज्ञाचार्यप्रति धन्यवाद छ ।

(घ) अष्टकमल र सायोहरू ! अपठ्यारा घटना घटेर शान्ति नै नहुने ठाउंमा पनि शान्ति कायम भएको सत्यघटनाले समर्थन मात्र जनाउंदैन अपितु त्यो घटना शान्तिको असाभाव्यता र खतरा पनि यियो भन्ने पनि जनाउंदछ । यस्तो पनि स्थिति हुँदौ-रहेछ कि शान्ति हुन पुगेछ । यसैले गरिएको घटनाको उल्लेख समर्थन मात्र नभै अकृत्यबाट बच्ने वास्तविक मार्गदर्शन पनि हो । घटना समाजका जुनसुके पक्षमा

घटन सबैने कुरा हो । सुधारवादीले हर पञ्चको सुधार चाहनु पछ । परस्त्री र परपुरुषगमन जस्ता कुरा जुन खराब हो यसलाई सुन्नै नहुने, पढ्नै नहुने भन्ने कुरा तक्संगत हुँदैन । दोषलाई जानेर बुझेरै त्याग गर्नु पछ । जातकमा पनि 'इत्यिकथा' र अरु धर्मपदटुकथा यस्तै सुधारका लागि नै उल्लेख भएको हुनुपछ । यस्तो पनि हुँदौ रहेछका घटनाक्रममा आएका विवरण दिदा कुनै पनि पक्षमा हुन सबैने स्वाभाविक छ । बरु आत्महत्या जस्ता कुरा कुनै धर्मशास्त्रले मान्दैन । त्यो सुधारको मार्ग पनि होइन ।

+ + +

(इ) भाजु खःला मय् जु खः नुगः स्वर्गह जिः सं
म्हमसिल । तर छिगु नांला न्ह्यथना
दोमाः गु छि !
आनन्दभूमि गुगुं भाषायात हिस्याइमखु
ब्ले छगु हे जक भाषायात क्यूच्याइ नं
मखु । भिक्षु सुदर्शनया बौद्ध लेखत माः माः
ब्ले पिहाँ वै चवंगु छि ख हे ज्वो । निलिप्त
जुयाः याः गु सेवा व उकी नाप स्वापु दुगु
थाय् बाय् व खैं जक मखु बाखै प्याखै च्वगु
हे जूसां जिमिथाय् श्यैव, जिमिसं र्युवव
अले पत्रिकाय् समाचारया लागि द्वथला-
तेगु थासं गावक समाचार न्ह्यवयगुलौ
जिरि गुब्ले मतिकुहाः जुयागु मदु । गुगुं
वर्ण, जाति, लिंग वा भाषायात जक क्यू-
च्यानाः क्यूकुं नुगः द्वयगु आनन्दभूमि
याइमखु । छिके दुगु थः गुपनया श्रद्धा-
भावया लागी सुभाष्य दु ।

—सम्पादक

आनन्दभूमि

श्री राजमान उपासक नं मंत !

- भिक्षु सुदर्शन

“निर्विण कामना यासे बुद्ध-पूजा” आखः
स्वस्वं जि सुंक निभालय च्वना ।

नानीभाइ उपासक लिपूखें ज्वनाः छल ।
वय्कले धया दिल, “आनन्दकृटी अमृतानन्द
भन्तेयात फोनं बिन्ति याना । ज्ञानसागर भन्ते-
यात नं धया वया । धर्मकीति ला सिया हे च्वने
धुंकल खनी । छःपिं संधया बिज्याःगु टिपय् याका
हयागु “ध्व” धांधां खुलंगु का च्वला कोलाद्धिति
हाकगु भों न्होने तया बिल । भों स्वया ।
ब्वनाः—

जन्मः— विक्रम सम्वत् ११६४ चैत्र ६ गते

(चैत्रकृष्णरात्रि तृतीया) घति ७।३

मृत्युः— विक्रम सम्वत् २०३६ पौष ६ गते

६।३५ बहनी शुक्रबार

बा:- धिमासि

मां:- तःधी मयूरु

जेष्ठ पुत्र

भोंकुचा स्वया । च्वया तःगु स्त्रवः आखः
स्वया । जि सुंक च्वना । ख्वंगूति शब्द हे
जीवनया ल्यं जात मखा ? तहावय्क सासः जि
मचाय्क तहात । थोंकन्हे झी जीवनया अन्त ध्व
हे गोरखापत्रया छपा: किपाय् द्वयगु धकाः धाःगु
लुमसे वल । अले हानं जि औराचारिकताय्
वना । गोरखापत्रयात निन्हवः प्यन्हवः खें च्वया ।
तीर्थसाहुयात ब्यु धकाः विया ।

छिनिता धाय धुंकल । गण महाविहार
सुनसान । आयुष्मान् मेघकर प्वाथय् आःद्रा मंगु
वा धा जूगु धकाः न्ह्यावले छ्यै बवद्धुका अथे च्वं
च्वनी । जि नं कोथाय निपु सिलः व छपु रगं
फायाः थसः पाया । मन मखं गत्ती थ्यन ।
राजमान मंत । यवव हे मंत का । महारत्न
मंत । जगतरत्न साहु मत । हीराभाइ मंत ।
द्रव्य साहु मत । मंत राजमान साहु नं । सवलं
खया च्वन जुइ । आःतक भन्तेपि, अनागारि-
कापि, उपासक उपासिका पिनं थ्यंकः विज्याय्
धुंकल जुइ । ज्ञानमालायापि सवले हे द्रु जुइ ।
वय्कःया ज्ञानमालाया भार गथे जक यःगु ! जि
तकोमछि धाय धुन, आः आम मैक्या दुका पिका
छाय याना च्वना दिया ? ख्यालं ख्याल न धाय्
धुन, “छि मैक ज्वनाः नवाना दी सारे यः ।
न्ह्यावले मैक ज्वनाः नवाना दी धयागु फडगु
मखु ।” वय्कल धया दी, “अँ आः ताउ नवाय्
मफुत । तसकं ला हाले हे ज्यूगु मखुत । मैक
थन जुइवले कावइपि द्यू वइपित अ पु । हानं
जि थुलि बवातुक ज्वना मतःसा थव मैक नं रथने
धुंकल जुइ । गन थ्यने धुंकल जुइ ।”

हानं जि राजमान साहुयात हर्षबहादुर
मानन्धर परिवारलिसे दिशेष रेलगाढ़ीया रुद्ध
डिव्याय खन । वय्कले विशेष रेलगाढ़ीय वया
च्वनीगु खेंपु ल्यंत्यें पुया च्वन, “भंते माटतेल

भतीचा थन हे न्याना तयला ? ... थन जाकि दं, बम्बइलय् थिके जुइ । थन हे भतीचा जाकि बोरा न्यायेत्यना ... एव सांची आलु आदि तरकारिला तःसक दंगु जुया चवन । . . . थन कलकत्ताय् गन गन बुद्ध-पूजा तय्केगु ? . . . प्रीति भोजयात तोफु छता ला तय् हे माली . . . ।"

हानं कुसां चुयाः राजमान उपासक जिगु न्ह्यने दंकाल । धया दिल, "मेपिनि रेफिजेटर न्यात । जि श्व कुसा छपा न्याना । मस्कोय् श्व कुसाया गुलि काल स्यूला भन्ते ?"

हानं आनन्दकुटी वार्दलो चवनाः जिमि खें जुन । महानाम भन्ते चवना विजयाइगु कोथाया न्ह्योने बांदली त्हाः दिका वय्कल धया दिल, "आः थर्येयात आनन्दकुटी लका चेत्यया लय्छ्वो पूजा न्याय्वा । निमत्रणा दत कि पिने वनेगु याय्गु मती तया चवना ।"

जि हानं वय्कःया छें ध्यन । मातं कोथाय् उखे सिथय्सं क्रयालय् फतुइ त्यना । वय्कलं काचाकाचां तुयूकापः छथान लिकयाः लाया बिल । जिमि खें ल्हाय् मलाःनि गाःवःपि मिस्त थही

अनुदान

बनेपा मिक्षु तालीम केन्द्र ध्यानकुटीयात लय्लय् आर्थिक गुहाली याना अनुदान बिया दीपि धर्मकीर्ति पुचः (माघ) ३००।— ध्यानकुटी दायक समा (फागुन) २००।— दिलमाया उपासिका मासंगलि (माघ) ५०।—

चन्दा

अथेहे चन्दा बिया दीपि मोतिलाल शिल्पकार

बल । मिहले ख्याले यानाः कापः मिथा दिल । साहुनीन च्या हया दिल । च्या लःन्हानाः बन्दना याना दिल । न्हाग्ह हे न्ह्यने दयमा, थःगु तालं पूलि चुयाः हे वय्कलं बन्दना याना दी । जि च्या त्वं व चवना, वय्कल धया दिल, "धथे पुलांपि गाहकि न्ह्याबले तलय् वयाः न्याः वइ । घातयेला आः पिने पिने हे व्यया व्ययाः पर्सि कापः मीगु जुइ धुकल । आः श्व पसः श्व कापः भतीचा दतले का . . . ।" हानं वय्कलं नमूरा बनागु न्ह्याइपुगु खें न्ह्यथनाः सकल बुद्ध-पूजा बाहा पूजा पुचः व्यनाः मणिचूड दहं वनेगु खें न्ह्यथन । मणिचूड दहं गुलि तापा धकाः न्यनावलय् वय्कल धया दिल, गुरु योगरत्न अन तपस्या याना बिज्या बलय जि ला थी दना थौं हे लिहाँ वयागु तकं दु ! श्व हे प्रसंगय् योगाभ्यासी योगरनया ध्यान याना बलय्सिगु न्ह्याइपुगु खें जितः न्यंका दिल । बोवसी व पि मनूत राजमान साहु वल धाय्व हे ग्याः धवाः नं धया दिल ।

(क्रमशः)

यल १००।—आनन्दकुटी दायक समाया उपाध्यक्ष बोधिरत्न शाक्य त्रिशूली १००।—नन्द सिद्धि बज्ज्वाचार्य मखे १००।—अमृतानन्द बज्ज्वाचार्य बसन्पु १००।—

आनन्दभूमियात चन्दा

भाजु बावुरत्न स्थापित, यल पाखे आनन्दभूमियात नोतका दां गुहालि वःगु दु । वय्कःयात सुभाय् !

मनूया शत्रु मनू

— राजन्द्र शास्त्र
हःखा, यल

पशु तथतला, स्यात् म्वाल
मनुखं मनू, स्यायगु छाय् ।
कतर्पि न, थः यें हे खःनि
च्च खं मनूतयसं, मथूगु छाय् ?
मनु सीगु सोक सोकं
बम गोलि दयका हे च्चन ।
वहे कवा गु गोलि नया:
गुलि मनू सिना च्चन ।

याय् यासय त्वापुया त्वापु
मनूया शत्रु, मनू हे जुल ।
पिनें पिनें, शान्ति धाधाँ
दुनें मनू स्याना हे च्चन ।
मयल, लुमंकेहे मयल
त्व्य वव च्चःसाँ, फुइ मखु ।
हे बुद्ध ! छंगु, उपदेश विना
च्च ससार भि जुइ मखु ।

५

७६ ऐयूला थे

- (१) भगवान् बुद्धं यशोधरा देवीयात कना विजयाःगु जातक 'चन्द्र किङ्गर' खः ।
- (२) 'संस्कृतिपाखे स्वैर्यंकल धाःसा नेवा: संस्कृति हे नेपाली संस्कृति धायफु' वैविजयाःगृह भिक्षु धम्माकुघ खः ।
- (३) डब्लू एफ. बी. (World Fellowship of Buddhism) या छिनिगूगु सम्मेलन जापानय जूगु खः अले उगु सम्मेलनय नीस्वंगु देशं व्वर्ति काःगु खः ।
- (४) सारिपुत्रया स्वम्ह वे हेपिगु नां चाला, उपचाला व सिंसचाला खः ।
- (५) अजन्ता यें जाःगु मेगु स्वंगु गुफामन्दरया नां एलोरा, काले व नासिकु खः ।
- (६) राजगृह, श्रावस्ती, कौशाम्बी, वाराणसी, चम्पा व सावेत बुद्धकालीन मारकया खगु प्रदुख महानगर खः ।

५

Theravada and Mahayana Buddhism

—Ven. Dr. Walpola Rahula

Let us discuss a question often asked by many people. What is the difference between Mahayana and Theravada Buddhism? To see things in their proper prospective, let us turn to the history of Buddhism and trace the emergence and development of Mahayana and Theravada Buddhism.

The Buddha was born in the 6th. Century B. C. After attaining Enlightenment at the age of 35 until his Mahaparinibbana at the age of 80, he spent his life preaching and teaching. He was certainly one of the most energetic man who ever lived: for forty-five years he taught and preached day and night, sleeping for only about 2½ hours a day.

The Buddha spoke to all kinds of people: Kings and Princes, Brahmins, farmers, beggars were tailored to the experiences, levels of understanding and mental capacity of his audience. What he taught was called Buddha Vacana, i. e. word of the Buddha, there was nothing called Theravada or Mahayana at that time.

After establishing the Order of monks and nuns, the Buddha laid down certain disciplinary rules called the Dhamma which included his discourses, sermons to monks, nuns and lay people.

Three months after the Buddha's

Mahaparinibbana, his immediate disciples convened a Council at Rajgriha, Maha Kassapa, the most respected and elderly monk, presided at the Council. Two very important personalities who specialised in the two different areas — the Dhamma and the Vinaya — were present. One was Ananda, the closest constant companion and disciple of the Buddha for 25 years Endowed with a remarkable memory, Ananda was able to recite what was spoken by the Buddha. The other personality was Upali who remembered all the Vinaya rules.

Only these two sections — the Dhamma and the Vinaya — were recited at the First Council. Though there were no differences of opinion on the Dhamma (no mention of the Abhidhamma) there was some discussion about the Vinaya rules. Before the Buddha's Parinibbana, he had told Ananda that if the Sangha wished to amend or modify some minor rules, they could do so. But on that occasion Ananda was so overpowered with grief because the Buddha was about to die, that it did not occur to him to

ask the Master what the minor rules were. As the members of the Council were unable to agree as to what constituted the minor rules. Maha Kassapa finally ruled that no disciplinary rule laid down by the Buddha should be changed and no new ones should be introduced. No intrinsic reason was given. Maha Kassapa did say one thing, however: "If we changed the rules, people will say that Ven. Gotama's disciples changed the rules even before his funeral fire has ceased burning."

At the Council, the Dhamma was divided into various parts and each part was assigned to an Elder and his pupils to commit to memory. The Dhamma was then passed on from teacher to pupil orally. The Dhamma were recited daily by groups of people who often cross check with each other to ensure that no omissions or additions were made. Historians agree that the oral tradition is more reliable than a report written by one person from memory several years after the event.

One hundred years later, the

Second Council was held to discuss some Vinaya rules three months after the Parinibbana of the Buddha because little or no political, economic or social changes took place during that short interval. But 100 years later, some monks saw the need to change certain minor rules. The orthodox monks said that nothing should be changed while the others insisted on modifying some rules

Finally, a group of monks left the Council and formed the Mahasanghika — the Great Community. Even though it was called the Mahasanghika, it was not known as Mahayana. And in the Second Council, only matters pertaining to the Vinaya were discussed and no controversy about the Dhamma was reported.

(Continued)

ध्यानकुटीयात गुहालि

ध्यानकुटी (बनेपा) या मिक्कु तालिम केन्द्रया लागि भाजु विष्णु प्रसाद मानन्धरं माघ महिनाया रु २५।— अनुदान बिया दीगु दु । अथे हे साहु सानु रत्न स्थापितं रु २५०।— चन्दा नं बिया दीगु दु ।

अध्ययनको लागि

प्रश्नोत्तरको लागि

हाजिरी जवाफको लागि

रेफेरेन्सको लागि शिष्ट प्रकाशित हुने

बौद्ध दर्पण

खोज तलाश गरेर भए पनि किन्तुहोस् ! पढ्नुहोस् !!

सम्पादकीय

समवेदना

मानिस मरेष्ठि आफन्त र साथीभाइले मृतक परिवारमा समवेदना प्रकट गर्दछन् । मरेकाको पुण्यानुस्मृतिमा दानकमं आदि गर्दछन् । अनि त्यसप्रति श्रद्धा व्यक्त गर्दछन् । सांचे राख्ने कुरा हो समदुःखभागी बन्नु ।

गत माघ २३ गते मुगलिङ्ग र नारायणघाट बीचको जलबोरेमा बौद्ध तिर्थयात्रीहरू बसेको बस दुर्घटना भई टुक्रा टुक्रा भयो । त्यसमा यात्रा गर्ने बौद्ध यात्रुहरूको दुःखदायी मृत्यु भयो । एक होइन, दुई होइन तीसौंको अकाल मृत्यु । सुने देखेका जतिले दुःख मनाए । समवेदना प्रकट गरे । श्रद्धाङ्गलो अर्पण गरे । टेकुपा लाइनका लाइन लाई जत्यो । हेनेको धुइंचो लाग्यो । धुवाले आकाश व्याप्त भयो ।

आनन्दभूमिको सम्पादकीय कोलमले मात्र समवेदना प्रकट नगरी बुद्ध-बचनलाई समर्पण— कुनैपनि कुरा हुनामा कारण हुन्छ । त्यस्तै यो दुर्घटनाको पनि कारण अवश्य छ, या त बाटो ठोक भएन, या डाइभर ठोक भएन, या बस ठोक भएन, या अन्य कुनै कारण भयो होला । कारण पत्ता लगाएर त्यसको निराकरण गर्ने

सकिएमा एउटै कुरा बारम्बार दोहोरिदैन होला । समाचारमा यो पनि भनिएको छ कि त्यही ठाउंमा पहिले पनि त्यस्तै यात्रुहरूको बस दुर्घटना भएको थियो, अनि बौद्धयात्रीमा भोटे लामाहरू ने बडी दुर्घटनामा गर्न गएका छन् । मात्र समवेदना प्रकटगरी भए वितेको कुरालाई बिसेर पुनः यथावत् त्यस्तै प्रक्रिया अपनाउने हो भने मानिसको यो ठूलो भूल हुनेछ, अतः सम्बेदनशील कुनैपनि मानवले समवेदना मात्र प्रकट गर्नुको सट्टा त्यस्ता अप्रिय घटनाहरू हुन नदिनपट्टै सोचेर आफ आपनो कर्तव्य पुण्याउनु सांचेको बुद्धिमानीपूर्ण श्रद्धा एवं मानवप्रतिको सद्भावना हुनेछ ।

मानिसका संस्कार सबै अनित्य छन् । तापनि संस्कारबाट अलग हुने कोशिशा नहुनु बराबर समवेदना गरिरहन पाऊँ भनो पुकारे जस्तै । यसेले यस्ता दुर्घटनाहरू बराबर दोहोरिन नदिने तरफ आनन्दभूमि सदा सजग रहने प्रस्ताव राखतछ ।

सम्पूर्ण दुर्घटनामा निधन भएका तीर्थयात्रीहरूमा श्रद्धाङ्गलो सहित आनन्दभूमि परिवार पनि तीर्थयात्रीहरूका दुःखित परिवारमा समवेदना प्रकट गर्दछ ।

श्री बौद्ध गतिविधि

बौद्ध संस्कार सङ्घ शाखा को स्थापना

मानव समाजभित्र रहेको अन्धविश्वास, कुरीति र छढीवादी विचारलाई पन्छाई सुरीतिको पालन गराई स्वस्थ र शान्तिपूर्ण समाजको सृजना गर्ने उद्देश्य रहेको राजनीति निरपेक्ष विशुद्ध धार्मिक संस्था “बौद्ध संस्कार सङ्घ” को शाखा कोशी अञ्चल तेहथुम जिल्लाको सिम्ले गाउँ पञ्चायत वार्ड नं. ९ मा लामथुम्बामा स्थापना भएको छ। यसमा अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव र कोषाक्षयक्षमा क्रमशः कालीप्रसाद घिसिङ तामाङ, प्रेम-प्रसाद बल तामाङ, खड्गबहादुर लुडवा तामाङ, भूपाल सिंह घिसिङ र पद्मबहादुर लुडवा तामाङ रहनु भएको छ। सदस्यहरूमा टेकबहादुर घिसिङ तामाङ, कृष्ण लाल लुडवा तामाङ, जयबहादुर लुडवा तामाङ र धनबीर लुडवा तामाङ रहनु भएको छ।

पञ्चशील ग्रहण

सिम्ले गाउँ बस्ने लालबीर लुडवा तामाङकी श्रीमती बुद्धिमाया तामाङको निधन भई निजको बौद्ध संस्कार अनुसार भिक्षु मंत्री (तामाङ) हारा सरल प्रक्रियामा दाह संस्कार भयो। सो अवसरमा लामथुम्बा गाउँ र तालखड्क गाउँ निवासी तामाङहरूले तन्त्रयान बौद्ध धर्मलाई पन्छाई थेरवाद बौद्ध धर्ममा प्रवेश गरी त्रिरत्न पञ्चशील ग्रहण गरे। मृतक बुद्धिमायाको बौद्ध संस्कार अनुरूप काजक्रिया गराउन श्रीप्रसाद लुडवा तामाङ लगायत १४ जना दाङुमाइले खर्च बेहोरेका यिए र त्यस्तो प्रकारको सरलतम प्रक्रिया अपनाउने कुरा बहु-

मतद्वारा पास गरिएको यियो।

बुद्धविहारको शिलान्यास

कोशी अञ्चलको तेहथुम जिल्लास्थित तालखड्क लामथुम्बामा बौद्ध संस्कार सङ्घको शाखा खोलेका भिक्षु मंत्रीको प्रेरणा अनुसार इसिबु गा. पं. वार्ड नं. ६ बस्ने श्रीप्रसाद लुडवा तामाङले बुद्ध विहार खडा गन्न कि. नं. १९९ को सिम जग्गा २ रोपनी र रु. ५०००। समेत प्रदान गर्नुभयो। भिक्षु मंत्रीबाट ने विहार निर्माणार्थ काठको लागि रु. २५००। प्रदान गरी २०३९।।।।।२ मा बुद्ध विहार शिलान्यास गर्नुभयो।

पाल्पा बौद्ध महिला समितिको वार्षिकोत्सव

भिक्षु चुन्द शास्त्रीको शीलप्रार्थनाबाट शुरू भएको पाल्पाको बौद्ध महिला समितिको प्रथम वार्षिकोत्सव गत माघ ३ गते सम्पन्न भयो। बौद्ध महिला समितिबाट ज्ञानमाला भजन समेत भएको त्यस समारोहमा ज्ञानमाला सङ्घका अध्यक्ष दशरथ मुनि शाक्यबाट होलांदी विहारको संक्षिप्त परिचय दिनुहुँदै २०२८ सालमा गोर्खाका गोर्खियो काजोहरूबाट जग्गा प्राप्त भएको र पूज्य भन्ते अमृतनानन्दज्ञू मार्कंत थाइलेण्डका उपासिकाहरूबाट सहयोग प्राप्तगरी तीर्थयात्रीहरूको लागि समेत बस्ने बासको सुविधा पुग्नेगरी यस विहार स्थापना भएको उल्लेख भयो।

सुश्री सुमना शाक्यबाट स्वागत भाषण र चिनिया लाल बज्जाचार्यबाट मन्तव्य व्यक्त गरियो। मन्तव्यको शिलशिलामा पासा खलका अध्यक्ष छत्रराज शाक्यले महिलाहरू घरमित्र मात्र सोमित नरही समाजसेवा र

सृजनात्मक बीदु कियाकलापहरूमा समेत संलग्न भई अप्रसर हुनु परेको कुरा बताउनु भयो । व्यापार सङ्घका अध्यक्ष नगेन्द्र शेखर, व्याप्ति प्रमुख विणुप्रसाद शर्मा, माननीय यादव बहादुर रायमाझी र प्रमुख जिल्ला अधिकारीबाट गुभकामना व्यक्त गर्नु भयो । समितिका अध्यक्ष सन्तलक्ष्मी शाक्यबाट धन्यवाद ज्ञापन भई सम्पन्न भएको उक्त समारोहमा समितिका सचिव केशमाथाले २०३८ कार्तिकदेखि २०३९ आश्विन सम्मको विस्तृत आयव्यय विवरण पेश गर्नु भयो । पेश गरिएको विवरण अनुसार आयतर्फ ५०० जना चन्दादातातर्फबाट रु ६०००१-, प्रति महीना प्रति व्यक्ति रु ५/- ले उपासिकाहरूबाट उठेको रु २९७५।-, दान पात्रबाट रु २४१।।२, पात्रको चामल विक्रीबाट रु १३।।८, बनेपाका बौद्धतीर्थयात्रीहरू १९६।।०५, स्व. लक्ष्मीदत्तको नाममा प्राप्त रु १।।५० र जयप्रकाश शाक्यबाट विजुलीका लागि प्राप्त रु १०/-, बैद्धुतीबाट प्राप्त व्याज ७६।।।५० भई बाकि रु २४४।।६६ चल्ती खातामा राख्ने भएको छ ।

यस्ते व्ययतर्फ चौकीदारी खर्च १२००।-, छपाइ खर्च रु ८।।।, रसीद छापन खर्च १००।-, बौद्ध तीर्थयात्रीलाई चियापान रु ५०।।७०, विजुली रु ६।।।२५, सफाइ १।।।- धारा मरम्मत ३।।।, साइनबोर्ड रु १।।।—, १४ थान मान्द्रोको रु ३।।।।-, किस्ती थान २४ को रु २००।-, रोगीलाई विस्कुट प्रदान गर्न थप खर्च रु ३।।।-, रथपरिक्रमा गर्दा सर्वत खर्च १९।।।- अनागारिकाहरूको साकारमा खर्च रु २।।।।७५, चीवर धुलाइ रु १६।।।-, अन्तेहरूको लागि जलपान १६।।।।५५, वर्षावास समाप्तिमा दान ९।।।५० भएको छ । यस समारोहमा जलपानको व्यवस्था बौद्ध महिलाबाट भएको थियो ।

यस्ते कुगीनगरबाट आउनु भएका भिक्षु प्रज्ञादीप माघ ९ गतेदेखि ध्यान मावनाको लागि होलन्दी विहारमा

बस्तु भएको समाचार प्राप्त भएको छ ।

बैद्धलादेशमा अतिस जयन्ती

बैद्धलादेशको राजधानी ढाकामा अतिस दीपंकर श्री ज्ञानको १००० औं जन्मजयन्तीको उपलक्ष्यमा फागुन १४ गतेदेखि ७ दिन सम्म अतिस दीपंकर श्री ज्ञान तथा बुद्ध धर्म सम्बन्धी हुने अन्तर्राष्ट्रिय गोष्ठीमा भागलिन आनन्दकुटी विहार गुठीका संस्थापक आचार्य भिक्षु अमृतानन्द महास्थविर श्री लोक दर्शन बज्जाचार्य र प्रा. आशाराम शाक्य नेपालको तरफबाट केही दिन अगाडि त्यसतर्फ प्रस्थान गर्नु भएका छन् ।

कार्यक्रमानुसार फागुन १४ गते बैद्धलादेशका महासङ्घ नायक भिक्षु श्री विशुद्धानन्द महास्थविरहारा स्वागत भाषण गर्नु हुनेछ ।

सम्माननीय बैद्धलादेश मन्त्री परिषद्का अध्यक्ष रथी श्री एच. एम. एर्शादबाट उद्घाटन भाषण गर्नु हुने विशेष अतिथीको रूपमा आउनु हुने माननीय शिक्षा संस्कृति तथा धर्म सम्बन्धी मन्त्री डा. श्री अब्दुल मजीद खालि पनि बोल्नु हुने खबर प्रकाशमा आएको छ ।

गोष्ठीका विषयहरू यस प्रकार छन्—
 (१) अतिस र एशियामा बौद्ध धर्म प्रचार (२) बौद्ध कला र संस्कृति (३) सांस्कृतिक आदान प्रदानहारा क्षेत्रीय सहयोग ।

अन्तमा चारजना सङ्घनायक महास्थविरहरूको नेतृत्वमा धर्मराजिक महा विहारदेखी न्यू रामन ग्रीन अर्थात् नव सम्पद मन्दिर सम्म शान्ती जुलुशको आयोजना हुनेछ ।

विदाई समारोह

गत पौष १५ गते विहिबारका दिन आनन्दकुटी विहारमा नेपालमा आपनो कार्यकाल पूरा गरो स्वदेशतर्फ

प्रस्ताव गर्न सामनु भएका Thai International Airways का एयरपोर्ट मेनेजर श्री सुवातज्युको सम्मानमा एक विदाई समारोहको आयोजना भएको थियो । याइल्याण्ड र नेपाल बिचको मंत्री तथा सांस्कृतिक सम्बन्ध मञ्जबूत पार्न प्रयत्नशील रहनु भएका बहाँले नेपाल थाई कठिन उत्सवको आयोजना जस्ता कार्यहरू शुरू गर्नु भै प्रत्येक बौद्ध विहारहरूसँग सुपरिचित पनि हुनुभयो । बहाँलाई आनन्दकुटी विहारगुडीको तर्फबाट सदस्यसचिव श्री मिशु मंत्रीले स्वयम्भू चंत्य आकृत एक नेपाली चिन्हो उपहार स्वरूप प्रदान गर्नु भयो । उक्त विदाई समारोहमा आनन्दकुटी विहार गुडीका संस्थापक मिशु अमृतनन्द महास्यविर, भूतपूर्व सचिव तिथनारायण मानन्दर नव नियुक्त एयरपोर्ट मेनेजर र श्रोमती सुवात् उपस्थित हुनुदृष्ट्यो ।

पाठनमा बुद्ध जयन्ती

आउंदो २५२७ ओं बुद्ध जयन्ती अति भव्य रूपमा मनाउन पाठनमा माघ २९ गतेको दिन एक सभा गरियो । पुल्चोकस्थित अक्षेष्वर महाविहारमा आयोजित उक्त सभाको अध्यक्षता श्री हर्षरत्न रत्न धाखाले ग्रहण गर्नु भएको थियो । आउंदो बुद्ध जयन्तीको दिनलाई एक महान् भव्य पर्वको रूपमा प्रस्तुत गर्नको लागि ललितपुर नगर पञ्चायतका प्रधान पञ्च श्री बुद्धिराज बज्राचार्यको अध्यक्षतामा १६ जनाको एक समिति गठन गरियो । उक्त समितिका पदाधिकारीहरू यसरी छन्—

अध्यक्ष—श्री बुद्धिराज बज्राचार्य

उपाध्यक्ष—श्री आशाराम शाक्य

सचिव—श्री सानुभाई बज्राचार्य

उपसचिव—श्री रूपकुमार शाक्य

कोषाध्यक्ष—श्री आनन्दविर बज्राचार्य

सदस्य—श्री सिद्धिरत्न शाक्य

- ” —श्री लोकबहादुर शाक्य
- ” —श्री चिरिबाबु महजंन
- ” —श्री मोनबहादुर शाक्य
- ” —श्री मदनकुमार शाक्य
- ” —श्री इन्द्रबहादुर शाक्य
- ” —श्री जगतबहादुर धाखा
- ” —श्री सुप्रियमान बज्राचार्य
- ” —श्री कुलबहादुर शाक्य
- ” —श्री पवित्रबहादुर बज्राचार्य
- ” —श्री हर्षरत्न धाखा

साथै तलका महानुभावहरूको सम्पोजकत्वमा निम्नलिखित उपसमितिहरू गठन गरिएका छन्—

उपसमिति	सम्पोजक
प्रचार उपसमिति	कुलबहादुर शाक्य
चन्दा उपसमिति	जगतबहादुर शाक्य
सांस्कृतिक उपसमिति	मदन कुमार शाक्य
मिशु भोजन उपसमिति	हेराकाजी सुजिका
मञ्च सिङ्गार उपसमिति	विश्व बज्र बज्राचार्य

यस पालिको बुद्ध जयन्ती समारोह विशेष उत्साहका साथ मनाउने भएकोले विमिन्न विहार, पुस्तकालय, टोल सुधार सङ्ग, प्रेस आदिबाट चाहिदो सहयोग लिईने भएको छ ।

इटलीको राजदूतद्वारा विहार निरिक्षण

गत माघ २९ गते शनिवारको दिन इटलीको राजदूतले स्थानिय धर्मकीर्ति विहारको निरिक्षण गर्नु भयो । उक्त विहारमा चलिराखेको बुद्धपूजामा पनि उहाँ सरिक हुनु भयो र साथै विहारका सदस्यहरूसँग बुद्ध-धर्म सम्बन्धी छलफल पनि गर्नु भयो । उहाँसँगै बमाको राजदूत महामहिम ले' माउ बैन पनि हुन्थ्यो ।

इण्डोनेशियाको भिक्षु नेपालमा

इण्डोनेशियाबाट पाल्नु हुने भिक्षु पञ्जावारो केही दिनको लागि नेपालको धर्मण गर्न आउनु भएको समाचार प्राप्त भएको छ । उहाले आपनो धर्मणको संग संग विभिन्न स्थानहरूमा धर्म उपदेश पनि दिनु भएको थियो । नेपालमा बुद्ध धर्म प्रतिको जागरूकता देखी आफू अति प्रभावित भएको कुरा उहाले व्यक्त गर्नु भएको थियो । स्मरणीय छ इण्डोनेशिया कुने बहत बुद्ध-धर्मको प्रसुख केन्द्रहरूमध्ये एक थिए ।

भिक्षु सुदर्शनको पदोन्नति

नेपाली इतिहास, संस्कृति तथा पुरातत्त्व शिक्षण समिति त्रि. वि. अन्तरगत कीर्तिपुर बुट्मुखी व्याम्पस त्रि. वि. मा पढाइरहनु भएका सहायक प्राध्यापक भिक्षु सुदर्शनको उप प्राध्यापकमा पदोन्नति भएको समाचार छ ।

भिक्षु मेधंहरको बैद्धकमा शत्यचिकित्सा

पेटको रोगबाट ओडित भिक्षु मेधंहरको पेटको शत्यचिकित्सा बैद्धक स्थित चुलालकोन अस्पतालमा यही फरवरी १० तारीखका दिन भएको छ । वहाँको स्वास्थ्यो-पत्रारका लागि आनन्दकुटी दायकनमा र ज्ञानमाला भजन खलः हो आयोजनामा त्रिशूनो मुगतपुर विहारमा बुद्ध-पूजा गर्न गएका श्रद्धालु समुह, धर्मकीर्ति विहार आनन्दकुटी विहार गुडी, मुगतपुर विहार, श्री मुमझल विहार र गण महाविहारका उपसक उपासिकाहरू, सङ्घरक्षिता अनगाधिका, राजा शाक्य, स्व. कर्मशोभा साठुनोले भिक्षुहरूको उपचारायं दान गरिएका घरको बहालबाट परोपकार भाफ्न गरी जम्मा ११५७८—दान सहयोग प्राप्त भएको थियो । शत्यचिकित्सा पछि वहाँको स्वास्थ्यमा सुधार हुँदै आइरहेको छ र वहाँको हेरविचारका लागि भिक्षु सुशोभन पनि बैद्धक तफ बानु भएको छ ।

आनन्दकुटी विहारम् बुद्ध पूजा

बंगु सिपुन्हीखुनु सदांयै पुन्हीधलःकर्ण ज्या जूगु दु । सुथे ज्ञानमाला भजन, शोलप्रार्थना, बुद्धपूजादि जुल । बुद्धपूजा गुक्यं पायमाः धंगु बिषये भिक्षु अश्वघोषं चर्चा याना विजयात । भोजनोपरान्त परिचाण पाठ तथा धर्म देशना सम्पन्न जुल । भिक्षु धर्मवंश पाख्ये जूगु धर्मदेशना धर्मवक्त्रवर्तन सूत्रया आधारे जूगु समाचार हु ।

त्रिशूलीया खौ

त्रिशूलीया सुगतपुर विहार दायक परिषदया आजीवन सदशय ५० ह्य जुया च्वंगुली श्री बेद्धारत्न सिकिकार, तेबहा ५१ ह्य ह्य जुयादीगु दु ।

सम्यक ज्योति भिक्षु जुल

२०३९ साल माघ २२ गते भिक्षु चून्द महास्थ-विरया तत्वाबधाने जूगु उपसम्पदा समितिया कुतलं जूगु कार्यक्रम अनुसारं उक्त दिखुनु बुट्वल तिनाऊ खुसी उदक सिमा विनय अनुसारं दयका तःसकं बांलाक छाय्पा दयका तःगु सीमाय विज्याकेत विहारं निसै भिक्षु सङ्घं व अनागारिकार्पि नरनारि समुहं बौद्ध झण्डा फर फर द्वयका बुट्वल ज्ञानोदय विद्यालय स्कूलं भाग कया व्युगुलि द्वोष्ट्रिति मयाकं जनता भेला जुया नगर परिकमा याना सम्यक ज्योतियात तुयुगु वस्त्रं पुँका चित्रर ज्वंका परिकमा जुवले आम जनतार्पि आश्रयं जुया च्वंगुलि भिक्षु पुज्य कुमार काश्यं प्रवचन जूगु इलय श्रोतागणपिनि शंका समाधान जुल । सकिनिन खौ थुल । परिकमा न्हाना बना तिनाऊ खुसी उदक सिमाया प्यालेर दशंकत च्वन । नेपाला भिक्षुपि व भारतया भिक्षुपि जम्मा झिखुम्ह समूह

जुया न्हने ३ ता इलं निसें व्यता इलय् तकया मित्रे
दुतिय संघ नायक शाक्यानन्द महास्थविरया आचार्यत्वे
न्हने छक मेषतं श्रामणेर याना तिनो उपसम्पदात्व
विद्यपूर्वकं ज्या सिध्येका सम्यक ज्योति नां छुना विद्या
विज्यात ।

‘अहे लसताय् न्हयन्हु यंकं बहनी भिक्खुर्पि पाख
धर्म देशना याना विज्यापि थये खः-भिक्षु सुवोधानन्द
भिक्षु कुमार काशयप भिक्षु वोधिसेन, भिक्षु गुणघोष व
अनारिका धर्मावति । सकल वुटवलया नरनारी यिनि
पाखे लुंदं धर्म देशना प्रभावित जुगु सः नेनेदत ।
धर्मावर्ति न्हने नं प्रत्यक छेंदा पर्ति धर्म देशना न्यके माल
घका आग्रह यावपिन्त वचन स्त्रिकार याना विज्यागुरुलि
फन हे सन्तोषभाव जुगु सःगां न्यने दु । अहे लसताय्
थथेहे दंवदेसं भिक्षु सम्यक ज्योतिया जन्म दिनया लसताय्
आनन्दभूमियात २५ - तका धौवजि दान न्हावले विय
फ्यामा घका दाता मां जुया विज्याम्ह अनागारिकाया
आशिक खः ।

भिक्खुर्पि व अनागारिका पितृ जलपान भोजन
दान याना युण्य कार्य सहभागी जुया विज्यापि थये खः—

- (१) पञ्च माया
- (२) तिर्थ रत्न बज्राचार्य
- (३) सानु काजि शाक्य
- (४) न्हुक्षे माया
- (५) अनागारिका देवाचारी
- (६) निल काजि शाक्य
- (७) संघ रत्न बज्राचार्य

(भिक्षु चुन्द शास्त्री पाखे)

भिक्षु अश्वघोषया तोर्थयात्रा

भिक्षु अश्वघोष थः फिम्ह आमणेर्पि नाप दे

विदेया बीढु तिर्थस्थलत चाहुःलाः वंगु फागुन ६ गते ये
लिथ्यंकः विज्यागु दु । वसपोलया कथं भोतया शाक्य
खलःपिनिगु रवसालय् उपासक उपासिकापि मुनाः प्यंगु
बीढु तिर्थ (लांभनी, बुद्धाया, सारनाथ व कुशीनगर)
व मेमेगु बीढु स्थानत चाःहुलेत वसपोलपित १८ न्हु बित ।
आयोजकपिनि पाखे खुम्ह भन्तेर्पित निशुल्क यंका विज्याः-
गुलि भिक्षु अश्वघोषं वसपोलपित सुभाय् देढाना विज्यागु
डु ।

दोलखाय् बुद्धपूजा

आः तवक थंगु खबर कथं धर्मकीर्ति विहार पाखे
फागुन ११ गते दोलखाय् बुद्धपूजा न्यायकः वनेत्यंगु दु ।
गां गामय वनाः बुद्ध - धर्मयात चकंका यंकेगु रवसाः कथं
यूगु पालय दोलखा गामय वने त्यंगु खः । दोलखाय् छगः
बाँलागु कलात्मक बीढु चंत्य दु गूगुकि याकनं भिके माले
दुंकल । अ दोलखाया चंत्य जिर्णोद्वार यायगुपाखे नं
धर्मकीर्ति विहारपाखे छु भचा त्यवा ब्यूसा बाँला ज्वी
घयागु खे अप्पोस्या म्हुतुं पीजवेच्चंगु न्यनेदु ।

दुर्घटना व हलचल

वंगु माघ २३ गते जलविरे धयागु थासय् छगः
बस कुतुंवनाः ३५ म्हं मयाक मनूत सीगु खे रेडियो नेपालं
न्यंकेवं देया विभिन्न क्षेत्रय् हलचल मचे जूगु दु । उत्त
बसय तिर्थयात्रीत चवना वया चवंगु धाःगुनि हे मनूतय्
नुगः भाराभारा भिगु खः । अ हे दि खुनु व हे लंपुं
नेपाया आपालं भन्ते व गुरुमांपि न ये लिहा वंगु धयातःगु
खे द्वूरुलि थये हलचल जूगु ज्वीफु । नापं येया पाखे बीढु
तिर्थस्थल चाहु वना चवंपि न यक्को द्वूरुलि थये जूगु
धाःपि न दु । न्हागुसां अ नुगःमछिक छवय्कीगु दुर्घटनाय्
फुवकं धयाथे संयत लाःगु दु । बीढु तिर्थयात्रीत दुर्घटना
जूगु खेयाना नेपाः जक मखु थ्रीलझ्ना, वर्मा व थाइलेण्डय

नापं हलचल जूगु खबर थ्यंगु दु ।

~

अनिच्छावत संखारा

दिवंगत श्री जनकमान ताम्राकार

जन्म: ने. सं. १०४३ तिल्लागा ३ न्हु

मृत्यु: ने. सं. ११०३ कछलागा १४ न्हु

जिमि तसकं मिले जुया च्वंभ पासा, परोपकार यायेगुली लहा वंभ, गरीब गुरुवा तय्त नके, त्वंकेगुली मन वंभ श्री जनकमान ताम्राकार (माहिला दाई) थवहे ने. सं. ११०३ या बाला चहे खुनु ६० दं या बसे मत्य वं हे मदुगुर्भि जिंचि सकल राज तीर्थया पासांपित दुःख ताल।

वय्कलं निर्वण प्राप्त याय् फय्मा धकाः जिंपि सकसिनं आशिका याना।
नापं शोकं प्रस्त जुया चोंपि अनया जहान भोछि सयात नं धैर्यं धारण याये फयेमा
धयागु नं आशिका याना।

राज तिर्थया पासांपि

भिन्नु अमृतानन्द महास्थविरका प्रथहरू—

नेपाल भाषामा

१. अग्रथावक
२. आर्यसत्य (द्वितीयावृत्ति)
३. कर्मविभाग
४. गृहीविनय (चतुर्थवृत्ति)
५. जातकमाला भाग-१ (द्वितीयावृत्ति)
६. जातकमाला भाग-२ (तृतीयावृत्ति)
७. त्रिरत्नवन्दना
८. धर्मपद (द्वितीयावृत्ति)
९. धर्म व विनय
१०. धर्मपदटुक्या (द्वितीयावृत्ति)
११. प्रजापति योतमी (द्वितीयावृत्ति)
१२. पाठ्यसूत्र
१३. बौद्धकहानी
१४. बुद्धशासनया इतिहास
१५. बुद्धजीवनी (तृतीयावृत्ति)
१६. महास्वप्नजातक (द्वितीयावृत्ति)
१७. विश्वन्तरजातक (द्वितीयावृत्ति)
१८. सर्वज्ञातु
१९. सूत्रसंग्रह

नेपालीमा

१. संक्षिप्त बुद्धजीवनी (द्वितीयावृत्ति)
२. धर्मपद (तृतीयावृत्ति)
३. गृही-विनय (द्वितीयावृत्ति)
४. अग्रथावक (अप्राप्य)
५. कसको कुरा सत्य हो ?
६. बुद्धशासनको इच्छिहास भाग-१
७. पठाचारा स्थविरा
८. अम्बसकर प्रेतकथा

९. बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-१
१०. बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-२
११. बुद्धकालीन ब्राह्मण भाग-३
१२. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-१
१३. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-२
१४. बुद्धकालीन गृहस्थीहरू भाग-३
१५. बुद्धकालीन बहिनाहरू भाग-१
१६. बुद्धकालीन महिलाहरू भाग-२
१७. जातक संग्रह भाग-१
१८. जातक संग्रह भाग-२
१९. जातक संग्रह भाग-३
२०. जातक संग्रह भाग-४
२१. बुद्धकालीन राजवरिवार भाग-१
२२. बुद्धकालीन परिवारकहरू भाग-१
२३. बुद्धकालीन आषक चरित भाग-१
२४. बुद्धकालीन आषिका चरित भाग-१
२५. बुद्धकालीन ब्रह्मादिदेव भाग-१
२६. बुद्धकालीन प्रेतकथा
२७. बुद्धकालीन विजानकथा
२८. जापान भ्रमणको डायरी
२९. विषब्र सूचि
३०. नेपालमा थेरवाद बुद्धधर्मको संक्षिप्त इतिहास
३१. संक्षिप्त कथा बहित धर्मवद
३२. A Short History of Theravada Buddhism in Nepal.
३३. Buddhist Activities in Socialist Countries (अप्राप्य)